

HERMANN ZOLTÁN: TÖREDÉKES MONITORING 2.

2015. március 5-27.

Számomra a kiállítások megnyitásának igazán tartalmas részét azok a műterem-látogatások jelentik, amelyek megelőzik magát a publikus eseményt. Ekkor kaphatunk betekintést a műteremben gondosan őrzött, a közönség elé talán sosem kerülő művekbe, az alkotófolyamat fázisaiba, a döntéshelyzetekbe. Az élményt azonban nem, vagy csak részben a helyzet exkluzivitása táplálja. Inspiráló örömforrások ezek az alkalmak. Olyan pillanatok, amikor beavatást nyerünk a másik gondolatvilágába. Oldott formában, a képek egymásból kibomló láncolatának megismerésén keresztül alakul párbeszéd: a művésznek feltárulkozás, a művészettörténész látogatónak a gondolkodás vizuális formáinak, a technikai műveleteknek, az alkotói aktus vizuális jelle alakuló nyomának megtapasztalása. A látás, a megmutatás és a megértés vágyának bensőséges iskolája. Hermann Zoltán alkotófolyamatából, a műtermi bőség keltette asszociációk megregulázása, illetve a tapasztalatok közvetíthetősége kedvéért három, egymással szoros kapcsolatban lévő összetevőt emelnék ki: a motívumai tárházában megnyilvánuló *folytonosságot*, a *lenyomat*-készítés műveletét és a *sokszorosítás* lehetőségével bíró technikai képkalkoló eljárások használatát.

Sosem riadt vissza a képek sokszorosíthatóságának

létmódjától – mondja magától értetődő hangnemben Hermann, a festőként végzett és a festészet praxisát (is) művelő alkotó. Ám ez a hosszú évek munkájában kiforrott állásfoglalás igencsak különlegessé válik, ha belegondolunk, hogy Walter Benjamin 1936-ban megjelent írása – az a bizonyos, *A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában* című – milyen végletes, a művészetet elparentáló sirámokat, vagy új korszakot vizionáló hipotéziseket váltott ki (és vált ki a mai napig, idestova 80 éve) a műtárgy auráját annak egyediségében látni vélt professzionális, vagy laikus műélvezőkben. Georges Didi-Huberman a francia filozófus és művészettörténész az *invenció* és a *mimézis* fogalmára épülő művészettörténeti hagyomány mellett egy olyan képtörténetet konstruál és tár elénk, amelyben a lenyomatkészítés a főmotívum. A domináns műértelmezői tradíció ellentpontjaként „megszóllaltatott” képhagyomány a neolitikum halottkultuszától az ókori ősgalériákon, majd a reneszánsz szobrászműhelyeken (Donatello) és Rodin gipszgyűjteményén keresztül a jelenig ível. Az ív folytonosságát a domináns hagyomány nézőpontjából paradigmaváltó Duchamp életműve sem töri meg, sőt éppen az ő alkotói gyakorlata teszi láthatóbbá. Művei új fénytörésben jelennek meg, s a nagyvonalúan ready-made-ként, az ismétlésnek is teret nyitó lenyomatként számon tartott műveinek kiviláglik manuális, érzéki aspektusa. Az aura elvesztését sirató érvelők nem vesznek tudomást arról, – mondja Didi-Huberman – hogy a lenyomatkészítés, a sokszorosíthatóság a képek intézményének ősi, mágikus hatalommal és az átörökítés lehetőségével bíró, az optikai mellett az érintkezés, az érintés dimenzióit is megnyitó, a távolság és a közelség dinamikáját életben tartó eljárása.¹ Könnyen adódik, talán éppen ezért annyira revelatív a szexuális úton történő átörökítést

1 Georges DIDI-HUBERMAN, *Hasonlóság és érintkezés. A lenyomat archeológiája, anakronizmusa és modernsége*, ford. HÁZAS Nikoletta, MOLDVAY Tamás, SEREGI Tamás, Z. VARGA Zoltán, Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Budapest, 2014.

leíró analógia, ahogy gyermekeinknek tovább adjuk testi létezésünk nyomait, elmúlásunk után is őrzik arcvonásainkat, mozdulatainkat, hanghordozásunkat, úgy a képek genealógiájában, a hasonlóságok átörökítésében is tagadhatatlanul jelen van az érintkezés, a prézelés, az egymásra simítás, a szorítás és a behatolás mozzanataival működő lenyomat- és másolatkészítés amelynek eredménye mindig valamilyen anyagban megtestesülő kép.

Hermann Zoltán 1979-től készít fotómontázsokat. Az 1980-as évek elejétől ehhez leginkább a rokonoknál fellett képes magazinok, főképp a Nők Lapja szolgált ingerlő képi forrásként. A kötöttségektől mentes elfoglaltságban erősen sminkelt, vérvörös és rózsaszínű szájak, makulátlan csupaszc testrészek és hajlatok, különféle drapériák, selymek és szőrmék fényképeinek töredékeiből játékos figurák keltek életre. A drasztikusan kivágott részletek önfeledt párosításával teremtett lények (képek) hol ki-

hívóan obszcén és bizarr, hol bájosan pajkos alakzatukban ma is elbűvölnek. E színes montázsokról készített fotómásolatok tovább darabolásával, léptékük, színük, illesztéseik megváltoztatásával egy szakadatlanul bővülő motívumtárat hozott létre alkotójuk. Ezek a Hermann-motívumok őrzik a montázs eljárásban születő eredetük, ám az újabb és újabb testet öltő képi megjelenés során – ugyan a hasonlóság az ősökkel még átsejlik – egyre inkább önállósult lényekként kerülnek elénk. Eldönthetetlen, hogy a láthatóság spektrumán túl a mikroszkopikus, vagy inkább a makro tartományba helyezük őket, mindenesetre létezésüket a tudományos dokumentarizmus stílusjegyeit felidéző képeken demonstrálja teremtőjük. Belemegyünk a játékba, hiszen már rég lemondunk a fénykép bizonyító erejű objektivitásáról, beláttuk a fénykép konstruált és manipulált mivoltát. Nem egyszerűen elfogadjuk, de örömeinket is lelhetjük abban, hogy

ez a szintaxis nélküli, a sokszorosítás lehetőségével bíró technikai eljárás a fantáziák és vágyak vizualizálására, egy a képzelettel együtt formálódó világ megmutatására, a hasonlóságot átörökítő képek megteremtésére és átllekesítésére is alkalmas. Lélegzet - ez a címe annak a kiállításon bemutatott 46 perces mozgóképnek, amelyen az egyik domináns motívum metamorfózisát követhetjük nyomon.

A motívumok genealógiáján, a lenyomat és a sokszorosítás problémakörén túl még egy Hermann-kézjegyről szólnék: a fekete pöttyökről. Lehetnek ezek az érzékelésünk és megértésünk, a látásunk és a belátásunk vak foltjai is (akár), mindenesetre Hermann Zoli sokszor él vele, könnyörtelenül befesti velük a rózsaszín, vörös, testszínű képi világot és viszi tovább árnyukat a fotografikus eljárással nemzett utódokra is. Ez a „fekete eső” - említette Zoli, ám ez a lezser megjegyzés nyugtalanító asszociációként kezdett rezonálni bennem. Georges Simenon kisregénye jutott eszembe.² A festői kézjegy elnevezésének és az író regénycímének azonosságában - bármiféle közvetlen kapcsolat híján, s éppen ezért izgalmas - látásmódbeli érintkezés lehet. Simenon fekete esője egy feszültséggel terhes, megmagyarázhatatlan szorongást kísérő légköri jelenség, egy olyan hangulatállapot megnevezése, amelyben kiélesíthetjük ugyan érzékeinket, úgy sem láthatjuk az enyhülést hozó megoldást. Az apró részleteket fotómemóriával rögzítő, a látásban és a láttatásban remeklő, a bonyolult lelki problémák megoldhatatlanságát belátó író éppen a *Fekete eső* című kisregényében írja le az emlékezés töredékes természetét. A fájón bevésődő, sokszor még szagokat és tapintási érzeteket is kiváltó éles emlékképeink között sokszor nem tudjuk rekonstruálni az eltelt időt és eseményeket, mégis ezek a képek segítenek abban, hogy életben tartsuk és újraértelmezzük múltunkat, újra- és újra szembenézzünk magunkkal és formáljuk kapcsolatainkat.

PERENYEI MONIKA

2 Georges SIMENON, *Fekete eső*, Magvető, Budapest, 1970.

Fotó: Kocsis Ferenc

OCZTOS ISTVÁN: VONALNAGYÍTÁS

2015. április 2–24.

Ocztos Istvánnak lenyűgöző a kreativitása. Akik lapunkat kísérik, néhány esztendeje olvashatták benne verseit. Azt is tudjuk róla, hogy valamikor zenekari ember volt, újabban pedig az tette népszerűvé, hogy fő kezdeményezője annak az *Élő tűzfalak* nevű mozgalomnak, amely a VII. kerület csupaszon ásító tűzfalainak képzőművészeti alkotásokkal való átalakítását, betelepítését célozza. Az Akácfa utcában is látható belőlük néhány, többek között a budapesti varrónők tiszteletére festett címpéldány. Mindemelllett, a számos nyilvános tevékenységen túl Ocztos odaadással dolgozik rajzciklusain, melyeket nagyobb mennyiségben a feketével nyomott Élet és Irodalom című hetilapban szokott publikálni évente, két évente. A legnagyobb számban azonban a blogján találjuk őket, ahol immár üdítő színekben köszönnek vissza a böngésző érdeklődőkre.

Abban nincs semmi szokatlan, amikor valaki derűre hajló rajzokat készít, ezúttal azonban nem tekinthetünk el a mellett, hogy Ocztos István akkor vetette papírra vídám karcolatainak egész szériáit, amikor életének egyik legnehezebb szakaszán ment át, küzdve a pusztá em-

beri megmaradással. Mondhatnánk tehát, csodaszerként vetette be a képzeleti varázslás legközvetlenebb öngyógyító eszközét, ezeket a finom kis „aprólékokat”, amelyek idővel líraisággal és gyermeki tisztasággal áthatott

fejezetekbe rendeződtek. 2009-ben például az O és az U betű formai zárványai mentén mozogva hozott létre egy kiállítási anyagot, amelyben az esetlegesség és a véletlen a szigorú tervezettséggel fonódott át, mintegy jelezve, hogy esetében a költői alkat racionális tulajdonságokkal vegyül el, hiszen Ocztos végzettségét tekintve építész. Korabeli csepei kiállítása alkalmával azt találtam mondani, hogy gyógyító hatású képei elé oda kellene vinni az ország apraját-nagyját és általuk kiölni az emberekből a borúlátást, a depressziót, egyszersmind

megerősítve a lelkiüket, önbizalmukat. Mindezt csak ismételni tudom ezúttal is.

Ocztos kiművelt magának egy hol bájosan gyermeki, hol tragikusan fájó univerzumot, és úgy döntött: az előzőt előtérbe helyezve közelebb lép a gyerekek világához. Így alakult ki sajátos gyermekrajz figurálműve, előbb csak fekete vonalrajzokon, majd ama színes tinták által, melyekről annak idején Kosztolányi is álmodott, Csáth pedig megrajzolta velük páratlan orvosi naplóját. Majd felöltött benne, a kifestő könyvek mintájára miért ne ruházhatná át fekete tollrajzainak színezését másokra, élve az elektronikus világháló flexibilis előnyeivel, kapcsolati rendszerével, kívül a kiállítói intézmények merev működési mechanizmusán. Ilyen volt például a Myspace nevű közösségi oldal, amely több ezer kreatív embernek volt az egyidejű találkozóhelye, szellemi agorája.

Ocztos betagolta munkáit egy kreatív nemzetközi hálózatba, amelyben interaktív módszerekkel arra nyílt lehetőség, hogy ki-kí rádolgozzon mások alkotásaira. Ez volt az úgynevezett *Game* projekt, 2012 táján. Az internetes rajzakióbból fejlődött ki aztán a külföldi alkotókat is tettekre készítő budapesti *Élő tűzfalak* mozgalom. A művész rajzai nem süppedtek bele a műtermi elszigeteltségbe, sem pedig a galériás környezetbe, hanem elindultak a kirajzás új lehetőségei felé, a legtágabb szociális hálóba. Jelen kiállításán is látható az a szándéka, hogy a rajzokat kibillentse a síkból, a falisztalás kötött keretei közül.

A papírlaptól a tűzfalig, foglalhatnánk össze tömören Ocztos István utóbbi évtizedben demonstrált útját a kifejezés lehetőségeinek a skáláján. Ez a nagy darab ember cseppet sem nyers vagy darabos, ellenkezőleg, tele van finom érzelmekkel, átható gondolatokkal és nemes szándékokkal. Már is a VII. kerület nagy legendáját tisztelhetjük a személyében. Alakjának majdani megfestéséhez egy helyi tűzfalat fog kiszemelni az őt becsülő jövő nemzedék.

SZOMBATHY BALINT